3
Vragenuur: Vragen Elias

Vragen van het lid Elias aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over **de redactionele onafhankelijkheid van de NOS en de gang van zaken bij de opstelling van het contract over de eredivisierechten**.

De heer **Elias** (VVD):
Voorzitter. Nadat er vorig jaar geruchten opdoken over bedenkelijke afspraken tussen de NOS en de eredivisie in het contract voor de eredivisiesamenvattingen, heeft de VVD-fractie er herhaaldelijk voor gepleit om dergelijke afspraken, waarmee naar we inmiddels weten 75 miljoen belastinggeld is gemoeid, openbaar en inzichtelijk te maken. De NOS weigerde dit altijd en gisteren werd duidelijk waarom. Het Commissariaat voor de Media dwingt in een glasharde dwangbeschikking de NOS om het contract op meerdere punten aan te passen en stelt dat "door met grote regelmaat presentatoren en analisten van FOX Sports uit te nodigen in het programma Studio Voetbal en hen aan te kondigen als afkomstig van FOX Sports, de NOS actief meewerkt aan het in de markt zetten van de betaalzender FOX Sports. Daarmee handelt de NOS in strijd met haar verantwoordelijkheid als publieke omroep …". Dat is nogal wat. Het bedrijf Eredivisie Media & Marketing en de commerciële betaalzender FOX lieten de NOS in een mail van 2 januari 2014 weten dat "… manieren om (impuls)aankopen voor livewedstrijden te genereren van grote waarde zijn voor ons". De NOS laat zich hiermee, zoals het Commissariaat dat zo treffend omschrijft "voor het karretje van derden spannen" en gooit daarmee de journalistieke onafhankelijkheid te grabbel. Als dit niet wordt aangepast voor 17 maart, kan de NOS een boete tegemoetzien die kan oplopen tot 1 miljoen euro. Voor zover ik weet, is dat de hoogste boete uit de Nederlandse televisiegeschiedenis.

De VVD-fractie is zeer ontstemd. Ik heb de volgende vragen voor de staatssecretaris. Wat is het oordeel over de dwangbeschikking van het commissariaat? Is de staatssecretaris ook geschrokken? Wat vindt hij van de uitlatingen van NOS-directeur Jan de Jong, die vanochtend op Radio 1 zei dat de redactionele onafhankelijkheid niet is aangetast? Deelt de staatssecretaris die mening? Is dat niet dezelfde rare situatie als wanneer het programma Pauw contractueel zou vastleggen dat collega Roemer iedere avond te gast zou zijn, maar dat het wel onafhankelijk zou blijven omdat ze hem mogen vragen wat ze willen? Klopt het dat het Commissariaat voor de Media louter op het zogeheten "dienstbaarheidsverbod" heeft kunnen toetsen en niet op redactionele onafhankelijkheid omdat dit momenteel niet mag? Is de staatssecretaris bereid hiervoor de geldende regelgeving aan te passen nu we toch binnenkort de Mediawet gaan aanpassen? Was het niet bij uitstek een taak voor de raad van toezicht van de NOS geweest om op het journalistiek onafhankelijke punt te letten? Was het niet een taak geweest voor de NPO die in de huidige situatie pas achteraf en niet vooraf inzicht krijgt in de contracten? De NPO mag wel verplicht betalen, maar niet weten of met de journalistieke onafhankelijkheid wordt gejongleerd. Ik heb nog meer vragen, maar die zal ik inslikken.

De **voorzitter**:
Daar hebt u inderdaad geen tijd meer voor.

Staatssecretaris **Dekker**:
Voorzitter. Ik zal antwoord geven op de vragen van de heer Elias, maar wel met de opmerking dat het besluit van het Commissariaat voor de Media natuurlijk nog openstaat voor beroep en bezwaar. Ik weet niet of de NOS daarvan nog gebruik zal maken.

De eerste vraag was of ik ook geschrokken ben. Laat ik het omdraaien: ik ben in ieder geval blij dat er een Commissariaat voor de Media is dat niet alleen met het vingertje wijst of zijn tanden laat zien, maar ook doorbijt als dat echt nodig is en als partijen, zoals de NOS, de Mediawet overtreden. Het een goed signaal dat het commissariaat dat niet zomaar laat gebeuren. De reactie van de heer Jan de Jong is helemaal aan hem. Ik vind het een wat lichtzinnige reactie. Als er door het Commissariaat voor de Media een ernstig feit wordt geconstateerd, waarbij wordt gezegd dat ook de onafhankelijkheid van commerciële invloeden in het geding is, zou enige bescheidenheid passen.

Dan kom ik bij de vraag of het Commissariaat voor de Media ook op redactionele onafhankelijkheid mag toetsen. Voor de goede orde: het is niet zo dat het commissariaat per programma kijkt of dat redactioneel onafhankelijk tot stand is gekomen, maar het toetst wel degelijk of dat vrij is van commerciële invloeden en belangen. Daarvan is hier geen sprake, althans naar het oordeel van het commissariaat en daar grijpt het dan ook in. Ik zal, ook met het oog op de op handen zijnde aanpassing van de Mediawet, nog eens in gesprek gaan met het Commissariaat voor de Media en vragen of men het gevoel heeft voldoende armslag te hebben om kordaat op te kunnen treden als omroepen de Mediawet overtreden of als de redactionele onafhankelijkheid in het geding is.

De rol van de NPO is op dit moment zo dat er aan de voorkant afspraken worden gemaakt over de prijs en dat de NOS daarmee een mandaat meekrijgt. Ik zou heel graag zien dat die bevoegdheid van de NPO wat groter wordt, namelijk dat ook kan worden bekeken of de middelen voor sport op een zo efficiënt mogelijke manier worden ingezet. Daarvoor is ook aanpassing van de Mediawet nodig. Dat ligt in lijn met het voorstel dat ik de Kamer eerder dit jaar heb gedaan in de brief over een toekomstbestendig mediabestel.

De heer **Elias** (VVD):
Ik dank de staatssecretaris voor de toezeggingen. Ik heb enkele aanvullende vragen. Het is goed dat het Commissariaat voor de Media er is en dat het optreedt, zo zegt de staatssecretaris. Ja, tot je dienst, maar dat gebeurde pas nadat er in de pers over was geschreven. Het kan niet waar zijn dat het controlemechanisme alleen werkt wanneer er in de pers over wordt gesproken.

Verder zou ik graag zien dat alle contracten openbaar worden gemaakt, nu de discussie echt in alle openheid speelt. Dat is de volgende vraag aan de staatssecretaris. Er is ook sprake van een deal met de Ster die is ingezet en die ook op gespannen voet zou staan met de Mediawet. Kijkt het

Commissariaat voor de Media inderdaad ook daarnaar? Wanneer horen we daar wat van?

Dan is er natuurlijk het oude punt dat de afspraken die de NOS nu met FOX heeft gemaakt, wel zouden kunnen worden gemaakt door een commerciële omroep. Ook daaraan zouden overigens ongetwijfeld nadelen kunnen kleven. Dat klemt temeer omdat hier met publiek geld afspraken zijn gemaakt die ook door een commerciële zender zouden kunnen worden gemaakt.

Mijn laatste vraag betreft het volgende. Er was sprake van meer overbiedingen door de publieke omroep, ook bij andere programma's. Wordt ook dit onderzocht? Wij zijn altijd tegen oneerlijke concurrentie, maar zeker wanneer dat met belastinggeld gebeurt.

Staatssecretaris **Dekker**:
Dat was nog een hele trits. Ik begin met de eerste vraag. In de media is inderdaad veel gezegd over dit contract rond de Eredivisierechten, maar het valt helemaal niet uit te sluiten dat het Commissariaat voor de Media er ook een onderzoek naar had gedaan als dat niet gebeurd was. Het is daar onafhankelijk in en doet wel vaker onderzoeken naar dit soort contracten. Daarnaast heeft het Commissariaat voor de Media zelf aangegeven dat het onderzoek nog niet is afgerond. Het maakt een opmerking over de afspraken rond Ster-inkomsten, waarvan het zelf aangeeft dat het daarnaar nog nader onderzoek moet doen. Het valt dus niet uit te sluiten dat het Commissariaat voor de Media er in de toekomst nog wat over gaat vinden en, als ook daar een overtreding van de Mediawet zou zijn, handhavend zal optreden.

Als het gaat om de openbaarmaking heb ik eerder al aangegeven dat ik hoogst ongelukkig ben met sowieso de hele geheimzinnigheid rondom afspraken over sportrechten en dat ik graag zie dat dit in de toekomst opener wordt. In dit specifieke geval vind ik het ingewikkeld. Het is aan de NOS om daartoe over te gaan. De NOS heeft daarover ook afspraken gemaakt met derden, inclusief de daarbij behorende boetebedingen. Ik kan dat op dit moment dus niet afdwingen.

Tot slot ben ik het, als het gaat om een level playing field, helemaal met de heer Elias eens dat je niet moet overbieden met belastingmiddelen. De enige manier om dat te toetsen — dat is overigens niet zozeer een vraag die bij het Commissariaat voor de Media ligt maar eerder bij de ACM — is als er door een marktpartij een klacht wordt ingediend bij de ACM, zodat die daarnaar kan kijken.

De heer **Verhoeven** (D66):
Ik vind dat de staatssecretaris meer moet doen dan zijn laatste antwoord aan de heer Elias waar het gaat om het afdwingen van openbaarheid. Onder andere doordat er steeds meer druk komt op de commerciële opdracht voor de publieke omroep, in het bijzonder de NOS, zie je dat de dwang steeds groter wordt om die contracten maar af te sluiten, om dat grote programma maar binnen te halen en om de kijkcijfers maar hoog te houden. Dat zal betekenen dat er steeds vaker dit soort deals worden gesloten. Ik vind dat de staatssecretaris, omdat hij verantwoordelijk is voor dat beleid, echt meer werk moet maken van het openbaar krijgen van alle dingen die er gebeuren. Anders kan de Tweede Kamer geen goede controle meer uitoefenen op de onafhankelijkheid van de publieke omroep. Daar gaat het steeds over in dat debat. Ik hoor hier dus toch graag wat meer scherpte van de staatssecretaris.

Staatssecretaris **Dekker**:
Ik denk dat ik de heer Verhoeven geheel gerust kan stellen wat de toekomstige contracten betreft. Ik heb gezegd dat ik dit zo niet meer wil, maar wat er al is gebeurd, is gebeurd, en de afspraken die de NOS met derden heeft gemaakt, kunnen niet eenzijdig worden opgezegd. Dat zijn gedane zaken, hoe vervelend ik dat ook vind. Wat de toekomst betreft, heb ik zeer duidelijk zowel tegen de NOS als tegen de NPO gezegd wat ik vind. Over contracten die betaald zijn met belastinggeld moet volledige openheid gegeven worden. Daar mag niets geheimzinnigs aan zijn en wat mij betreft moet daar ook in alle openbaarheid een discussie over gevoerd kunnen worden, als daar behoefte aan is in dit parlement.

De **voorzitter**:
Dank u wel voor uw antwoorden en dank voor uw komst naar de Kamer. U mag nog even blijven, want ook de volgende vragen worden aan u gesteld.